

54. İnsanî gurbetin arkaik bir örneği: İnci İlahisi¹

Mehmet Mekin MEÇİN²

APA: Meçin, M. M. (2022). İnsanî gurbetin arkaik bir örneği: İnci İlahisi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 854-874. DOI: 10.29000/rumelide.1193065.

Öz

Bu çalışmanın konusu, Medler ve Akamenidilerden sonra kurulmuş olan üçüncü İran imparatorluğu kurucuları Aşkaniler (M.Ö.250-M.S.228) döneminde üretildiği düşünülen *İnci ilahisidir*. Günümüze Süryanice bir metin olarak ulaşabilmiş İnci ilahisi ontolojik ve epistemolojik açıdan son derece önemli bir içeriğe sahiptir. Bu ilahide ışıklar ülkesi olan Aşkanî imparatorluk sarayından yani anavatanından gurbet diyarı olan Mısır'a gönderilen Aşkanî şehzadesinin amacı inciyi bulup ana vatana dönmektir. Ne var ki şehzade Mısır kervansaraylarında zevk ve sefaya dalıp gurbet diyarının albenilerine kapılır ve bellek yitimine uğrar. Amacını unutan şehzadeden ebeveyni haberdar olur ve ona ana vatanını, gurbet diyarındaki amacını ve inciyi hatırlatacak bir mektup gönderirler. Mektupla uyanan ve bellek yitiminden kurtulan şehzade layık olmadığı gurbet diyarından kurtulmak için harekete geçer. Büyük zahmetler ve engelleri aşarak inciyi ulaşan ve onu alıp anavatanına dönen şehzade sınırdaki muhafızlar tarafından alınır ve saraya götürülür. Adeta Maniheizm'in kurucusu Mani'nin dinî ve gnostik düşüncelerinin altyapısı ve yol haritası sayılabilecek bu sembolik hikâyenin Mani'den önce yazıldığı ve Mani tarafından yaşam boyunca adeta canlandırıldığı dikkat çekicidir. Mani sonrası mistik edebiyatı da etkilediği düşünülen bu hikâyenin özellikle İslam sonrası dönemde Horasan irfanı ve İshrak metinlerini beslediği görülmektedir. Bu çalışmada İnci ilahisinde geçen semboller analiz edilecek, mistik ve felsefi açıdan yorumlanacak ve böylece insanın düşüş ve yükseliş felsefesine ayna tutulacaktır. Çalışmanın amacı, evrensel olduğu düşünülen insanın varoluşsal sancularına arkaik bir örnek üzerinden yeniden dikkat çekerek ontolojik ve epistemolojik açıdan insanî arayışın ayak izini sürmek, diğer bir ifadeyle ezeli hikmetin peşine düşmektir.

Anahtar kelimeler: İnci İlahisi, düşüş, bellek yitimi, varlık sancısı, anavatan hasreti, yükseliş

An archaic example of human exile: The Pearl Hymn

Abstract

The subject of this study is the Pearl hymn, which is thought to have been produced during the Ashkani period (250 BC-228), the founders of the third Iranian empire, which was established after the Medes and Akamenids. The hymn to the Pearl, which has survived as a Syriac text, has an extremely important ontological and epistemological content. In this hymn, the aim of the Ashkani prince, who was sent from the Ashkani imperial palace, which is the land of lights, to Egypt, the land of exile, is to find the pearl and return to his homeland. However, the prince immersed himself in pleasures and delights in the Egyptian caravanserais, fell into the charms of the land of exile, and lost his memory. The parents of the prince, who forgot his purpose, are aware of this situation and they send him a letter to remind him of his homeland, his purpose in the land of foreign country and the

¹ Bu makale, 25-27 Mayıs 2022 tarihleri arasında Mardin Artuklu Üniversitesi'nin düzenlediği "III. Uluslararası Dil, Düşünce ve Din Bilimleri Kongresi"nde özet olarak sunulmuş olan tebliğin genişletilmiş halidir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Batman Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Alman Dili ve Edebiyatı ABD (Batman, Türkiye), mmekinmecin@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3128-5558 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 10.09.2022-kabul tarihi: 20.10.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1193065]

pearl. Waking up with a letter and recovering from amnesia, the prince takes action to get rid of the land of exile that he is not worthy of. Reaching the pearl by overcoming great difficulties and obstacles, and returning to the homeland, the prince is taken by the border guards and taken to the palace. It is remarkable that this symbolic story, which can be considered as the infrastructure and roadmap of the religious and gnostic thoughts of Mani, the founder of Manichaeism, was written before Mani and was almost revived by Mani throughout his life. It is seen that this story, which is thought to have influenced the mystical literature after Mani, has fed the Khorasan lore and Ishraq texts, especially in the post-Islamic period. In this study, the symbols in the hymn of the Pearl will be analyzed, interpreted mystical and philosophically, and thus will be mirrored to the philosophy of human fall and ascension. The aim of the study is to trace the human quest ontologically and epistemologically, in other words, to pursue eternal wisdom, by drawing attention to the existential pains of the human being, which is thought to be universal, through an archaic example.

Keywords: Pearl Hymn, fall, memory loss, existential pain, longing for homeland, ascension

Giriş

İnsanın tekin olmayan bir diyarda yaşadığını fark etmesi, sonsuz potansiyellere sahip olduğu halde ölümlü olduğunu ayırt etmesi, her daim oluş ve bozuluş (kevn u fesad) halinde olan bir bedende ve âlemde mahpus olduğunu hissetmesi ve son tahlilde teşne ruhunu doyurmaktan uzak bir fizikle sınırlandırılmış olduğunu derinden idrak etmesi onu metafizik arayışlara, bilinmez diyarlara, karanlık âlemlere, güneş şehirlerine, erdemlilerin Medinelerine veya tanrılar sarayına yönlendirmiştir. İnsanın bu metafizik aşkını garipsememek de gerekir aslında. Çünkü insan denen meçhul, tıpkı řu ana kadar çok az kısmı tanınmış beyni gibi, sayısız fizik ötesi katmanlara ve irrasyonel potansiyellere sahiptir. Bu yüzden insanı yalnızca fiziksel yasalarla sınırlandırarak tanımaya çalışmak ve sayısız psikolojik, para psikolojik veya nefsanî boyutlarını görmezden gelmek büyük yanılğı olacaktır. Bu insanî metafizik aşkın birçok insanî yaratımla kanıtlandığı görülmektedir. Nitekim sanat, edebiyat, şiir, müzik, felsefe, irfan ve nice alanda insanın bu varoluşsal sancısı, asla tatmin olmayan bu metafizik yanı, hiçbir zaman iyileşmeyen bu soyut sızısı bütün feryadıyla haykırmaya devam etmektedir. Ana vatanından sürgün edilmiş, bütün dost ve akrabalarından koparılmış, bütün sevdiklerinden ayrı düşmüş bir yabancınnın ana vatan hasretine yaktığı yakarıları bu insanî varoluş trajedyasında yakalamak mümkündür.

İnsanın kendisine layık olmayan bir diyarda yaşadığı ve bu yüzden metafizik bir yolculuğa yöneldiğinin bize kalan en eski örneği Gılgamış destanı sayılabilir. Aslında kendini aramanın, sınırsız ruhuna layık bir yer keşfetmenin bir dışa vurumu olan bu iç yolculuk veya metafizik sefer Akatça yazılmış belki de en dokunaklı Sami destanıdır. Destanda ölümlü olduğunu idrak eden ve bu yüzden büyük sarsıntılar geçiren Kral Gılgamış'ın ölümlü dünyadaki konforu ve huzuru bozulur. Bu farkındalık ve bilinç düzeyine erişen Gılgamış artık dünyevî makam ve konumunu bir tarafa bırakarak bir derviş veya seferî gibi ölümsüzlük arayışına girer. Bu seferin amacı, tanrıların sofrasına bir şekilde konuk olmak, onlarla bütünleşerek ölümsüzlük sıfatlarına bürünmektir. Seferî Gılgamış, uzun yolculukları ve tahammülü aşan sınavları geride bıraktıktan sonra Nuh tufanından geride kalmış tek ölümsüz karakter Utnapiřtim'e ulaşır. Utnapiřtim son olarak onu ölümsüzlüğe giden bir yol olarak yedi gün, yedi gece uykusuz kalmakla sınırlı fakat Gılgamış son geceye kadar dirense de uykuya dalar ve böylece insanın en trajik kaderi olan ölümlü olmanın alınına yazıldığını yeniden fark eder. Ölümsüzlük arayışı seferinde son umut olarak Utnapiřtim'in yönlendirmesiyle gençleşiren ve ölümsüzlük iksiri olacak olan bir bitkiye ulaşmayı başaran Gılgamış ne yazık ki onu yemeyi geciktirir. Çünkü Gılgamış bitkiyi yemeden önce arınmak üzere yıkandığı sırada habis bir yılan bitkiyi kapıp denize dalar ve böylece elindeki son şansı da kaçıır.

Gılgamış, fiziki dünyadaki kahramanlığın metafizik bir bilgiğe erişmek için yeterli olmadığını son sınavda öğrenmiş olur. Sonu trajik bir başarısızlıkla biten bu destanda, beşer türünün alınına kazıtılmış olan ölümün kaçınılmaz bir kader olduğu, fiziki makam ve konum sahiplerinin hatta kahramanların ve yarı tanrı insanların bile kaçınılmaz ölümlü oldukları çarpıcı bir şekilde betimlenir. Ama aynı zamanda dünya edebiyatının bu ilk başyapıtı sayılan Gılgamış destanı, Tanrı'nın programladığı bu kaçınılmaz insani kadere rağmen ve tanrıların doğrudan desteği olmadan da bazı insanların bir dizi tekâmül sınavını başarıyla vermek ve herkesin ayak basamadığı kimi kutsal diyarlara ayak basarak içrek ya da kurtarıcı bilgiye (irfan-gnos) kavuşmak şartıyla, ölümsüzlüğü elde edebileceğini Gılgamış'ın son olarak kıl payı kaçırdığı ölümsüzlük iksiriyle ima etme gibi bir müjde verir.(Eliade, 2007, s. 1:96-100)

Bu fiziki dünyada insanın varoluşsal sancısına tanıklık eden bir diğer mitik anlatı Ortaçağ Hindistanı'nın dinsel folklorunda geçen Matsyendranath'ın bellek yitimini konu eden cazip bir efsanedir. Bu anlatı dünyevi yaşama, maddeye ve fiziksel albenilere aşırı dalmanın diğer bir ifadeyle insan ruhuna uygun olmayan bir sürgün diyarı olan bu dünyayı mesken etmenin sebep olduğu gaflet veya bellek yitimi ve bu bellek yitiminden sonra beliren bir elçinin davranışları, şarkıları ve kutsal sözlerinin takdim ettiği marifetle gafletten uyanma, kendini ve layık olduğu anavatanını hatırlama, kendine gelme ve ana vatanına dönme izleğine verilebilecek önemli bir örnek sayılabilir. Bu mitik anlatıya göre, bir Yoga üstadı olan Matsyendranath bir kraliçeye âşık olur ve derin bir gaflete daldığından dolayı kimliğini ve asıl mekânını unutarak onun sarayına yerleşir ya da bir başka rivayete göre Kadali ülkesinde kadınlara esir düşer. Üstadının esir olduğunu öğrenen sadık müritlerinden biri olan Goraknath, bir dansöz kılığında girerek onun esir edildiği yere ulaşır. Üstadının etrafında dans ederek dönen müridi şarkılar söylemeye başlar ve bu şarkılarda her ikisinin de evvel emirde bildikleri kutsal sözleri terennüm etmeye ve eğilerek kulağına fısıldamaya başlar. Kulağına tekrarlı şekilde okunan bu bilmece gibi şarkıların içerisindeki kutsal sözlerle irkilen ve derin gafletten uyanan Matsyendranath yavaş yavaş hakiki kimliğini ve layık olduğu ana vatanını anımsar. Fiziki albenilerin, tensel yolun ve maddi ağların ölüm getirdiğini, gafletinin, bellek yitiminin veya unutkanlığının hakikatte ölümsüz olan gerçek doğasını unutmak olduğunu ve Kadil'deki albenilerin ve büyüleyici atmosferin esasen din dışı bir yaşamın yalancı seraplarından başka bir şey olmadığını idrak eder.(Eliade, 2007, s. 2: 430)

İnsanın varoluşsal sancısının dışavurumu, iç yolculukların bir diğer örneği ve metafizik seferlere koyulma teşebbüsü ve aşkın bir diğer numunesi Sasaniler döneminde yaratıldığı düşünülen *Minu-yi Hired* isimli Pehlevce asıllı eserin temel konusu olan Dana (Bilge)'nin arayışıdır. Eserin giriş kısmında, eserin başkahramanı olan Dana'nın "Eğer Tanrı var ise ve yasaları doğruluk ve iyilik ise, neden insanlar farklı yollar edinirler?" şeklinde bir sorgulama ile yola çıktığı, bu sorgulamanın sonucunda aklın yönlendirmesiyle bütün dünyayı gezdiği, çok sayıda dini düşünce ve dindarla karşılaşmış tanıştığı, farklı insanlarla tartışarak düşüncelerini öğrendiği fakat her dinde diğer dinlerle çelişen öğretiler gördüğü için bütün bu dinler ve düşüncelerin tek bir tanrısal kaynaktan çıkmış olamayacağı kanaatine ulaştığı rivayet edilir. Eserin giriş kısmının devamında, Dana'nın dinî arayışını ya da bu kutsal seferini sürdürerek dinî pratiklerini yoğunlaştırdığı ve bir tür riyazet halini yaşadığını, bu esnada din bilginlerine "beden ile ruhun kurtuluşu için en iyi aracın ne olduğunu" sorduğunu ve onlardan aldığı cevapla "maddî ve manevî kurtuluş için en iyi vesilenin akıl olduğunu" öğrendiği ve bu sayede Ahuramazda, Ameşaspentalar ve Minuy-i Hired'e daha fazla bağlandığı aktarılır. Dana'nın bu samimî çabaları üzerine Ruhânî aklın bedenlenerek ona görüldüğünü ve "merak ettiklerini kendisine sorabileceğini" söylediği ifade edilir. Böylece 62 soru ve cevaptan oluşan insan ile tanrısal âlem arasındaki bu metafizik diyalog başlamış olur. Zahiren bir diyalog olan bu iletişim, aslında insanın derinden hissettiği varoluşsal sancılarını ve metafizik aşkın dışı vurumu olan bir monologdur. İçtenlikli bir arayış içerisinde ve bilinçli bir iç yolculuk halinde olduğu için Dana, eser boyunca kapsam alanı çok geniş konulara dair kilit, kısa ve bilgece sorular sorar,

tanrısal bir elçi veya insanın manevî aklı olan Minu-yi Hired ise bu sorulara kâmil bilgisiyle kısa, özlü ama bazen de uzun cevaplar verir. İnsan ile asıl “ben”i veya Dana ile Minu-yi Hired arasında dinî, ahlaki, kelami, insani, felsefi, mitolojik ve son tahlilde metafizik bir diyalog kitap boyu böylece sürer. (Amuzgar ve Tefezzuli, 1389, ss. 36-37; Gershevitch, 1378, ss. 107-108; Neddaf, 2012, ss. 109-120; Tefezzuli, 1378, ss. 107-108, 1391, ss. 11-14; Uşiderî, 1370, ss. 273-447; “https://fa.wikipedia.org/wiki/%D9%85%DB%8C%D9%86%D9%88%DB%8C_%D8%AE%D8%B1%D8%AF#cite_note-%D8%AA%D9%81%D8%B6%D9%84%DB%8C_%DB%B1%DB%B9%DB%B8-1”, t.y.)

Yine Sasaniler döneminde gerçekleştiği düşünülen iki önemli yolculuk, bu metafizik insani arayışın kayda değer iki örneği olarak ele alınabilir. Bunlardan ilki, Sasaniler döneminin büyük din önderi ve zamanın genç hükümdarının da ruhani rehberi olan Kertir’in metafizik seferini ele alan ve bizzat Kertir’in emriyle M.S. III. yüzyılın sonlarında bir dağın kayalıklarına işlenmiş olan dört yazıttır. Kertir’in ötelere dünyasına gitmek için kendinden geçerek ölümü andıran bir vaziyete girdiği ve kutsal bir göksel sefere ya da miraca çıkarak fizik ötesi bir yolculukla geleceğini ve insan ruhunun karşılaşacağı kaçınılmaz kaderi müşahade ettiği anlaşılır. Ama ne yazık ki bu metafizik yolculuğun detayları kitabenin okunamayacak kadar zarar görmüş olmasından dolayı bilinmezliğini korumaya devam etmektedir. (Meşkur, 1378, ss. 202-211; Tefezzuli, 1378, ss. 89-92)

Bu iki metafizik yolculuktan ikincisi ise, yine Sasaniler döneminde arınmış bir Zerdüşt din adamı/mubedi olan Ardaviraf’ın Cennet, Araf ve Cehennem’e doğru girdiği seferini ele alan Ardavirafname adlı en eski Pehlevice eserlerden birinin ana temasını teşkil eden yolculuktur. Pehlevice rivayetlere göre, Makedonyalı İskender İran’ı işgal eder ve başta Avesta olmak üzere Zerdüştilere ait dini kaynakları ortadan kaldırır. Bunun üzerine Zerdüşti din adamları olan mubedler bir araya gelerek gökle bir irtibat kurmak suretiyle Zerdüşti din müntesiplerinin kurtuluşu için gerekli olan bilgilere metafizik bir kanalla erişim sağlama kararını alırlar. Bu kutsal yolculuk için ömrü boyunca asla günah işlememiş bir mubed olan Ardaviraf uygun görülür. Ardaviraf riyazete benzer bir sürece koyularak bir dizi dinî ritüel yerine getirerek manevî yolculuk için hazırlanır. Ardaviraf devamında derin bir uykuya dalar ve yedi gün yedi gece sürecek olan ruhanî bir sefere çıkar. Bu ruhanî yolculukta ona iki melek eşlik eder ve bu meleklerin rehberliğinde cennet, cehennem ve arafa uğrayarak metafizik bir âlemde insani ruhların karşılaştıkları ceza ve ödüle tanıklık eder. Sonunda Ardaviraf başmelekler ve Ahuramazda ile görüşür. Ruhanî yolculuğun sona ermesinden sonra derin uykudan uyanan Ardaviraf yolculuk boyunca müşahedelerini ve Ahuramazda’dan aldığı talimatları bilge bir kâtime yazdırarak *Ardavirafnâme* isimli eser yaratılmış olur. (Amuzgar, 1342, ss. 41-46; Lakıroğlu, t.y., s. 68; Yıldırım, 2009, 2011, ss. 19-24)

Maddi dünyayı dar gören ve metafizik yolculuklarla anavatanını arayan gurbet diyarındaki insani yakarılar İslam düşüncesinde geçen sembolik irfanî risalelerde de görülmektedir. Belki de bu geleneğin başlatıcıları kabul edilen İhvan-ı Safa’nın risalelerinde geçen sembolik irfanî hikâyelerden muhtemelen esinlenmiş olan İbn Sina’nın *Hay b. Yakzan*, *Risaletü’t-Tayr* ile *Salaman ve Absal* adlı kısa hacimli sembolik hikâyeleri, özellikle İşrak hâkimi Sühreverdî’nin *Kızıl Akıl*, *Cebrail’in Kanat Sesi* ve bilhassa *Batı Sürgün Hikâyesi* gibi sembolik irfanî hikâyeleri bu insani varoluş sancularını ve insani metafizik aşkın en olgun hikâyeleri olarak okunabilir. Bu mistik hikâyelerin genelinde işlenen izlek belli: Yüce ve namütanahi nurlar âleminden sınırlı ve dar olan maddi âleme düşüş, fiziki albeniler ve ağların esareti altında anavatanı unutmamanın akabinde yaşanan derin bir gaflet veya bellek yitimi, elçi, Kutsal Ruh, Cebrail veya Hüdhüd aracılığıyla Baba’dan gelen mektup, Babanın kutsal sözleriyle gerçekleşen uyum ve maddi engelleri bir bir aşarak girilen yükseliş. Adeta düşüş-yükseliş arasında ya da mebd ve mead arasında gerçekleşen bu dairesel seferlerle sembolik hikâyelerin kahramanı veya saliki olan seferi,

insanın varoluş trajedyasına ağıtlar yakmakta ve yakarılar dizmektedir.(Sühreverdi, 1375a, s. 275, 1375b, ss. 209-225, 1375c, ss. 276-277, 1375d, s. 275, 1375d, ss. 210-213,227-229; İbn Sinâ ve İbn Tufeyl, 2014, s. 91, 2013, s. 282; İbn-i Sînâ, 1400, s. 132; Corbin, 1391, s. 2: 415; Kuhken, 1390, s. 100; Tusi, 1375, ss. 324-379; Purnamdariyân, 1390a, s. 204, 1390b, ss. 200-201; M. M. Meçin, 2019, ss. 542-546; B. A. Meçin, 2014, ss. 133-137, 2022, ss. 249-250)

1. İnci İlahisi'nin Kökeni, Tarihi ve İçeriği

İnci İlahisi (Hymn of the Pearl) veya Ruhun İlahisi (Hymn of the Soul), muhtemelen M.S. üçüncü yüzyılda Edessa bölgesinde (Türkiye'nin güneydoğusunda, günümüzdeki Urfa-Harran bölgesi) bestelendiği düşünülen ve erken dönem Yunanca çevirisi de bulunan Süryanice bir şiir üzerinden geride kalmıştır. Fakat şiir içerisinde geçen İran'ın Aşkanî imparatorluğu dönemine ait olan ve Manihesit metinlerde de çokça karşımıza çıkan Aşkanî pehlevicesi veya diğer ismiyle Partça kelimeler, söz konusu ilahinin yeri, zamanı, kimin tarafından bestelendiği, içeriğin tam olarak hangi dinî fırkanın edebiyatını yansıttığı gibi tartışmalar günümüze kadar devam etmiştir. Süryaniler ve Maniheistler tarafından kanonik ya da kutsal kabul edilen İnci İlahisi, her iki dinin kodlarını barındırmakla birlikte adeta Mani öncesi Mani ve Manihesitlerin gelecek yol haritasını çizecek nitelikte olduğu görülmektedir. Büyük ihtimalle bu ilahi, Mani'den önce, Aşkaniler yönetimi altında mistik-gnostik bir fırkanın hakim dil olan Partça yazılmış ve sonrasında Süryanice çevirisiyle günümüze taşınmıştır. Çünkü Aşkanilere son veren Sasaniler, tıpkı Akamanidilerin ortadan kaldırdığı Medlere yaptığı gibi, Aşkanilere ait Partça metinlerini neredeyse tamamen ortadan kaldırmış olduklarından bu ilahinin de Partça aslının yok olması üzerine yeniden Süryanice olarak yazıya geçirildiği veya yok olmadan önce Süryaniceye tercüme edildiği sonucuna ulaşmak mantıklı gelmektedir. Ancak mistik metinlerin ve düşüncelerin mayalanma dönemi olarak kabul edilen Miladi 0-300 yılları arasında mistiklerin sığınağı haline gelen Aşkanilerin düşüncelere karşı toleranslı tutumları Hemedan, Şehrezur, Sühreverdi gibi Kuzeybatı İran bölgeleri, Urfa-Harran, ve Mardin gibi Güneydoğu Anadolu bölgeleri hatta bu bölgelere komşu Ermenistan, Irak ve Suriye bölgelerinde Sabiiler, Süryaniler, Manihesitler başta olmak üzere birçok gnostik mektebe beşiklik eden böylesi münbit bir bölgeden bu ilahinin doğması bu bölgeyi yeniden incelemeye değer kılmaktadır. Makul ancak çok tartışılan bir hipotez ise, bu ilahinin Süryani şair ve mistik filozof Edessa'lı Bardesanes'e (MS.154-222) ait olduğu yönündedir.(Russell, 2022, ss. 603-605)

Aşkaniler döneminde sözlü bir gelenekle ilkin aktarıldığı düşünülen bu ilahi, bize bir Süryani metin olarak ulaşmıştır. Toma'nın İşleri adlı eserde geçen bu ilahide insanın çektiği varlık sancısının bir sonucu olarak girdiği metafizik bir yolculuğun adım adım takip edilmesi mümkündür. Bu ilahi, insanın anavatanından kopuşu, gurbet diyarına düşüşü, orada yaşadığı esaretin akabinde meydana gelen bellek yitimi, uzun bir gafletten sonra anavatan ve babadan gelen mektupla uyanış ve yeniden gurbet diyarındaki maksadını hatırlayıp anavatana dönüş ve yükselişi ele alır. İlahide gaflet ya da bellek yitimi diğer bir ifadeyle kendi kimliğini unutmak, kendine yabancılaşmak ve özünden uzaklaşmak, derin uyku hali, sarhoşluk, uyuşma, tutsaklık, kavuşma hasreti ve gurbet diyarındaki varlığın aslımı arayışının doğurduğu sancı ve sızı tıpkı diğer birçok gnostik düşünce okulunda karşımıza çıktığı gibi İnci ilahisinin de omurgasını oluşturan esas kodlardır. Buna göre, ruh maddi albenilere kapılıp bedensel zevkler tadınca asıl kimliğini unuttur. Böylece evvel emirde iskân ettiği vatanını, hakiki yurdunu, ezeli ve ebedi varlığını unutarak derin bir gaflet çukuruna düşer. Bu bakımdan İnci ilahisi, bellek yitimi ve bu bellek yitiminin ardından erişilen bilgi, irfan veya gnosla uyanış ve hatırlama mitinin en dokunaklı örneğini oluşturduğu söylenebilir.(Eliade, 2007, s. 2: 429)

İnci hikâyesinin içeriği özetle şöyle aktarılır: Bir prens “tıslaması çınlayan yılanın çevrelediği denizin ortasında yer alan tek inci”yi aramak amacıyla Doğu’dan Mısır’a gönderilir. Prens bu gurbet diyarında Mısır sakinleri tarafından tutsak edilir. Tutsak prens Mısır sakinlerinin yiyeceklerini yiyerek yavaş yavaş öz kimliğini unuttur: “Kral oğlu olduğumu unuttum, onların kralına kulluk ettim, ailemin beni inciyi bulmak üzere gönderdiğini unuttum ve onların besinlerinin ağırlığından ötürü derin bir uykuya daldım.” Ama ailesi prensin başına gelenleri öğrenir ve ona bir mektup yazar: “Uyan ve uykudan kalk, mektubumuzdaki sözleri dinle! Kral oğlu olduğumu hatırla ve nasıl bir esaret yaşadığını gör, Mısır’a gönderilime nedenin olan inci”yi hatırla!” yazılan mektup bir kartala dönüşerek uçar, prensin üzerine iner ve söz olur. “Onun sesi ve hışırtısıyla uyandım ve uykumdan sıyrıldım. Mektubu aldım, öptüm, mühürünü kırdım, okudum... Kraliyet soyundan ebeveynlerin oğlu olduğumu hatırladım... Mısır’a gönderilme sebebim olan inciyi hatırladım ve tıslaması çınlayan yılanı büyülemeye başladım. Sonunda onu büyü ile uyuttum, sonra üzerine babamın adını söyledim ve inciyi alıp babamın evine dönmek için yola düştüm.”(Eliade, 2007, s. 429430; Halilî, 1388)

İnci ilahisinin bir başka versiyonu ise kısaca şöyle aktarılır: Aşkani hanedanına mensup bir şehzade, zehirli nefes saçan korkunç bir ejderha tarafından korunmakta olan inciyi almak için anne ve babası tarafından Mısır’a gönderilir. Şehzade, gurbet diyarındaki halktan korktuğu için kimliğini saklamaya çalışır. Önce bir kervansarayına yerleşir ve burada o kadar lezzetli ve ağır yiyeceklerle ağırlanır ki asıl vazifesini unuttur ve derin bir uykuya dalar. Bu istenmeyen haber babasına ulaşır. Kral olan babası bu olaydan dolayı üzüntü içerisinde, şehzadeleri ve ülkenin ileri gelenlerini huzuruna çağırarak öğüt içerikli bir uyarı mektubu yazar ve ardından kraliçe, ileri gelenler ve bizzat kral onu imzalar. Söz konusu mektup en ince ve en zarif ipek kumaş parçası üzerine yazılır ve bu ipek parçası mucizevi bir şekilde kanatlanarak bir kartala dönüşür ve Mısır’a uçar. Kartal keskin sesiyle derin bir gaflet uykusunda olan şehzadeyi uyandırır. Korku içerisinde uyanan şehzade mektubu okur ve yeniden kendini vatanına, ailesine ve vazifesine adar. Okuduğu virtle korkunç ejderhayı büyüler, inciyi ejderhanın pençesinden kurtarır ve vatana dönüş yoluna koyulur. Vatanın sınırına ulaşınca, kendisi için özel bir kıyafet getirmiş olan iki kraliyet haznedarı ile karşılaşır. Bu kıyafet, Mısır’a gitmeden önce çıkarmak zorunda kaldığı ve başarıyla dönmesi halinde, yeniden kendisine armağan edecek yönünde anne babasının vadettikleri elbisenin ta kendisidir. Şehzade elbiseyi görür görmez, sadece kendi yansımasını onda görmez aynı zamanda elbisenin hala ona denk geldiğini fark eder. Kendisi ve elbise iki farklı varlık gibi görünmelerine rağmen ahlında birdirler ve ikinci nefsi ona gelişimi ve olgunlaşmasının gerçekleştirdiği önemli görevlerle nasıl uyum içerisinde olduğunu ona söyler. Şehzade elbiseyi giyer ve valinin resmi karşılamasıyla kraliyet sarayına yolculanır.(Widengren, 1390, ss. 22-23)

Ozanlar tarafından okunan kahramanlık destanı (Parthian gōsān; Ermenice 10anword gusan) biçimindeki şiir, İslam öncesi İran dünyasında dini fikirlerin iletilmesinde merkezi bir rol oynamıştır ve şiirsel bir yapıt olan bu ilahi, bir Gnostik dinin (ya Maniheizm ya da benzeri bir dinin) öğretisini telkin etmek amacıyla, arayış ve ejderha savaşının kayda değer temalarını kullanan, yoğun bir kahramanlık destanı olarak da okunabilir. Ermenistan, Anadolu, Hint-Avrupa ve İran kodlarını da barındıran bu ilahi, II. Büyük Tigran'ın destanı (MÖ 1. yüzyıl) ve Medli Aždahak ile savaşı, günümüze kadar anlatılan Sasun halk destanına kadar bütün zamanların destanlarında yer alan tanrı Vahagn (Avestan Vərəthrayna), "ejderha biçici" (Ermeni višapak'ał) hakkındaki arkaik mitlerin rengini de verir.(Russell, 2022)

Elçilerin İşleri'nde, okuyucuya ana dilinin İbranice olduğu tekrar tekrar hatırlatılırken, Thomas, bu ilahiyi bir Hint hapishanesinde acı çeken arkadaşlarına okur. Bu, ironik olarak uygun bir izlek gibi görülür, çünkü ilahi, dünyayı bir hapishane olarak sunar ve tam da bu yüzden ana vatanın dili olan

İbranice dışında bir dille yani Mısır-dünyanın diliyle şiiri aktarır, Sürgün dili olan Süryanice ile ilahiye okuması, esasen onun sözlü karakterini de vurgulamaya hizmet eder.(Russell, 2022)

İlahi, ebeveynleri yani Doğu'nun Kralların Kralı ve Kraliçesi'nin talimatıyla Mısır yakınlarındaki denizde bulunan yılanın evinden inciye alması için Parthia'dan gönderilen prens-şehzade olan kahramanımız tarafından birinci şahıs kipiyle aktarılır. Şehzade iki rehberle birlikte ve kayda değer hazinelerle donatılarak Mısır'a doğru harekete geçer. Ancak yola çıkmadan önce kraliyet ailesine mensup olan görkemli cübbesini çıkarır ve Mesene, Babil ve iblislerin musallat olduğu Sarbüg (muhtemelen, İran'daki sâru- kelimesi yerine Yahudiler ve Hıristiyanlar tarafından putperestliğin kökenleriyle bağlantılı bir yer olan Serug'dan) yoluyla Mezopotamya'yı geçer. Mısır'a girince iki yol arkadaşı ondan ayrılır ve yılanın meskenine yakın bir konağa yalnız olarak yerleşir (Süryanice 10anword aşpāzā, cf. Farsça sepanj, Ermeni aspnj-akan). Orada, vazifesini açıkladığı bir özgür yerli ile (bkz. Orta İranlı āzād) tanışır ve arkadaş olur. Bu yerli arkadaş tarafından, kılık değiştirmesi ve Mısırlıların yollarından kaçınması konusunda uyarılır, ancak onu bir yabancı olarak gören yerel halkın ihanetine kurban gider; yemeklerini yer, görevini unuttur ve uykuya dalar. Onun tehlikede olduğunu haber alan ailesi, Partların soylularını ve reislerini toplayarak onu uyandırmak, kimliğini ve görevini hatırlatmak için kartal şekline bürünmek suretiyle yol alacak olan bir mektup gönderir. Mektupta, görevini başarıyla tamamlaması halinde, adının Kahramanlar Kitabı'nda (Süryanice sfar HALISĒ) okunması ve daha önce çıkarmış olduğu görkemli cübbesini giymesi ve kardeşiyle birlikte görkemli krallığa ortak mirasçı olması için geri döneceği belirtilir. Şehzade ayağa kalkar, yapması gereken her şeyi hatırlar ve harekete geçer ancak geleneksel kahramanların destanlarında geçtiği gibi yılanla savaşmaz; bunun yerine, yılanı uyutan ve gafil avlayan astrolojik ya da sihirsel bir metotla, İran meğlerinin (muğlarının) yaptığı gibi büyüye başvurur. Böylece yılanı aşarak inciye ele geçirir ve Hyrcania'dan (Gorgān) geçerek ana vatana dönüş ya da yükseliş yoluna koyulur. Anavatana dönerken figürüne mükemmel bir şekilde uyan, hışırıklı, parıldayan, marifet saçan ve krallar kralı (şehinşah) imajıyla zengin bir şekilde süslenmiş görkemli cübbesini giyer. Bir kez daha Part prensleri arasında (Süryanice metin, Orta İran'daki wāspuhr "prens" terimini kullanır ve aynı zamanda veliaht olarak görülen pasgrīw, fiilen Edessa'da tasdik edilen bir makam olan Partça unvanını kullanır) inciye babasına sunar.(Russell, 2022)

Gnostik ustalığın alegorik ve sembolik anlatımının başarılı bir yapıtı olan ilahinin, insanın alçak ve uzak bir hapishaneyi andıran dünyada bir yabancı, sürgün ve garip olduğu, anavatan hasretiyle kesintisiz olarak varoluşsal sancılar çektiği, aldatıcı dünyevi arzularından kaçınarak büyük zahmetle elde edilen ezoterik bilginin (irfan-gnos) yardımıyla bu yabancı evrende gerçek ve aydınlık benliğinin mutluluğunu yeniden kazanabileceği şeklinde birçok dinsel düşünce ve akımda temayüz eden dini-mistik edebiyatın ortak ürünü ya da tercümanı olduğu anlaşılmaktadır. İyi ve kötü karşıtlığını savunan Zerdüş'te kozmik dramının etkisi altında ancak kozmik karşıtı duruşunda eski inancın dünya görüşünü tersine çeviren "İran gnostisizmi, dünyalar arasında radikal bir düalite savunurken İnci ilahisinde bu iki dünya İran'a göre konumlanır: Doğu (Süryani madnaḥā) olarak adlandırılan bölge yani İran ile İncil'de ve İran irfanında karanlık bölge yani lanetli İskender'in İskenderiyesi olan Mısır.(Russell, 2022)

İlahideki şehzademiz, Mani'den önce adeta Mani'nin gelecekteki protipi olacak ve ilahimiz ise adeta Mani'nin yol haritası olacak şekilde hatta ilahide bahsedilen yerlerin bir kısmı Mani'nin seyahat programlarında yer alacak biçimde ilginç bir kurgu taşımaktadır. Belki de bunun nedeni, hem Mani hem de ilahinin gnostik düşüncelerin mayalandığı bir ortak bölgeden çıkmış olmalarıdır. İlahinin konusu ve betimi, büyük benzerliklerle, tam da geçtiği bölgelerde modern zamanlara kadar gelişen ve varlığını sürdüren dini geleneklerde bulmak mümkündür: Irak ve İran'ın Aramice konuşan Mandaeen'leri (Gnostikler) edebiyatında, babası tarafından bir ejderhanın koruması altında bulunan "karanlık

dünyalardan” bir inciye kurtarmak için göksel âlemlerden gönderilen Hibil-Ziwa (bkz. Drower) geri dönemez, bu nedenle, endişeli babası tarafından toplanan bir konseyin ardından Manda d-Hiia (Hayat gnosu) ona kuş şeklinde bir mektup gönderir. Yine, Prens'in Özgür Arkadaşı, Mandaean inancında “Mšunia Kušta'nın erkek veya kız kardeşi” (Paridese) olarak adlandırılan koruyucu bir ruhu ya da eski İran köklerine sahip bir Kürt inancı olan Yezidlikteki ahiret kardeşliği (Kürtçe birē axiretē, xūška axiretē) düşünce sistemi ile paralellikler dikkat çeker. Yine aynı bölgelerde ortaya çıkmış Sühreverdi (ö. 1191)'nin İşrak ya da "Doğu'ya Yöneliş" olarak ifade edilen mistik felsefesinde, bu dünyadaki yabancı ve anavatanını unutan ruh, Kaf Dağı'nda saklı inciye bulmak ve yeniden ışığa doğru dönüş yolculuğuna çıkmak zorunda kalır. Sühreverdi'nin manevi coğrafyasında hüznün (anduh) tıpkı inci ilahisinde olduğu gibi Mısır'da ikamet etmesi de çarpıcıdır. Belki de bu yüzden Rudolf Macuch, Sühreverdi'nin metafizik-misâl âleminin bir bölgesi için kullandığı ve "yanan ateş" gibi aydınlık anlamına gelen *Hurkalya* kavramında olduğu gibi, İşrakî terminolojisinin bir kısmını Mandaic anhr qalyā'nın (aynı anlam) Mandaean Aramice kullanımlarından türettiğini öne sürmüştür.(Russell, 2022)

İlahi'de Kahramanlar Kitabı'ndan söz edilmesi, hem dini ayınle hem de aşk şiiriyle kutsanan ve merasimlerde anılan Keyhüsrev gibi peygamberşahların Zerdüştilleştirilmiş kahramanlarının destansı mitlerini duymuş kimseler için oldukça tanıdık gelmiş olmalıdır. "Kitap içinde kitap" söylemi, şöretin, görkemli ve destanın içerisinde yer alan derin bilgelik ve iç görü vurgusu olarak okunabilir. “Görkemli elbise” veya “ihtişamlı cüppe” muhtemelen manevi benliğin veya iki katmanlı insani doğaya yapılan bir atıftır. Nitekim Orta Çağ Ermeni şairi Erzanka'lı Kostandin, kendisine güzel bir kaftan (xilay) hediye etmek için yalvardığı, kendisine şiir hediye eden aydınlık gençliğe dair çocukluk vizyonu, bu çift katmanlı beşeri tabiata yapılan bir göndermedir. İlahideki cübbe tanımının çoğu unsuru, temelde kralların kralını (şehinşah) tasvir eden “madalyonlar”la ve daha sonra şehzadeyi evine-vatanına yönlendirici bir sembolü andıran “gençleri taşıyan kartallarla süslenmiş mektup-kartallar”la örtüşür.

İlahinin kahramanı şehzadenin ejderhayı öldürmesi beklenirken, onu kutsal sözlerle büyümesi ve düşmanlarıyla yüzleşmek yerine kendini gizlemesi, birçok gnostik şiddetten kaçınma izleğiyle örtüşse de, “edebi ejderha savaşı” formülüne alışmış bir dinleyicinin beklentilerini boşa çıkarır niteliktedir. İlahinin genel itibarıyla, epik bir karaktere sahip olması ve daha sonra bu destansı karakterin bilinçli bir şekilde baltalanması sürpriz bir etki yaratarak özgün bir nitelik kazanmasını sağlar. İlahi, doğası gereği sosyal olup insan topluluklarına ve kurumsal yapılara pozitif bir bakış açısıyla baksa da, yoğun bir şekilde bireysel olması, neredeyse rüya gibi bir atmosfer çizmesi ve Prens'in arayışının amacı dünyevi yaşamın değil, aksine ondan ayrılması gibi bir İran-gnostik düaleteyi bağrında taşır.

İlahinin coğrafyasının İran atmosferini yansıtsa ve ilahi türünün baskın bir biçimde destansı bir karaktere sahip olsa da ilahinin birçok imgesi, Yahudi-Hıristiyan kutsal yazılarına aşına bir dinleyici için de anlaşılır hatta çağrıştırmacı olduğu görülür: Mısır'da yabancı bir ülkede bir yabancı olarak Musa, değerli inci, İsrail'in Mısır esaretinden “kartalların kanatlarında” kurtarılması ve Müsrif'in Oğlu kıssası bu tür çağrışımların önde gelen örnekleridir. Yahudi ve pagan Mezopotamyalı dinleyiciler de, ejderha savaşında kendi temalarını yani Leviathan'ı ve Enuma Eli'te kutlanan muzaffer Drachenkampf'ı bu ilahide geçen imgeler ve simgelerle karşılaştıracaklardır.(Parpola, 2001) Bütün bunlara rağmen ilahimizin bu çoklu ve çok kültürlü anlam katmanları, Zerdüştiler, Yahudiler, Ermeni ve Suriyeli Hıristiyanlar ile çok sayıda başka inanç mensuplarının bir arada yaşadığı Aşkani ve Sasani dönemlerindeki İran dünyasının gerçekliğini yansıtır. Nitekim Mani de kendi melezi ve gnostik mesajlarını tüm bu kimselere yöneltecekti.(Drower, 1954; İnci İlahisi için bkz. Gershevitch, 1954, s. 1954; Han J.W. Drivers, 1966; Macuch, 1986; Meshcherskaa, 1990; Mokri, 1960; Parpola, 2001; Poirier, 1981; Russel, 1998, 1999)

2. Full Text of the Pearl Hymn	2. İnci İlahisi'nin Tam Metni
<p>I. <i>“When, a quite little child, I was dwelling In the House of my Father’s Kingdom,” “And in the wealth and the glories Of my Up-bringers I was delighting,” “From the East, our Home, my Parents Forth-sent me with journey-provision.” “Indeed from the wealth of our Treasure, They bound up for me a load.” “Large was it, yet was it so light That all alone I could bear it.”</i></p>	<p>I. Oldukça küçük bir çocukken, yaşıyordum Babamın Krallığının Evinde, Ve zenginlik ve ihtişam içinde Beni yetiştirenlerden memnundum, Doğudan, Evimizden, Ebeveynlerimden Uzaklara yolculuk erzakıyla gönderildim. Ashında Hazinemizin zenginliğinden, Onlar bana bir yük yüklediler. Yük büyüktü, lakin çok hafif miydi? Tek başıma bütün bu yüke dayanabildim.</p>
<p>II. <i>“Gold from the Land of Beth-Ellaya, Silver from Gazak the Great, Chalcedonies of India, Iris-hued [Opals?] from Kāshan.” “<i>They girt me with Adamant [also] That hath power to cut even iron.” “My Glorious Robe they took off me Which in their love they had wrought me,” “<i>And my Purple Mantle [also] Which was woven to match with my stature.”</i></i></i></p>	<p>II. Beth-Ellaya Ülkesinden Altın, Büyük Gazak'tan gümüş, Hindistan Kalsedonları, Kaşan'dan iris renginde [Opaller?]. Beni Adamant'la (efsanevi taşla)[ayrıca] kuşattılar. Demiri bile kesme gücüne sahip. Görkemli Cübbemden beni soydular Aşklarıyla benim için ördükleri Ve Mor giysim [ayrıca] Boyuma uyacak şekilde dokunmuştu.</p>
<p>III. <i>“And with me They [then] made a compact; In my heart wrote it, not to forget it:” “<i>If thou goest down into Egypt, And thence thou bring'st the one Pearl – “[The Pearl] that lies in the Sea, Hard by the loud-breathing Serpent – “[Then] shalt Thou put on thy Robe And thy Mantle that goeth upon it, “<i>And with thy Brother, Our Second, Shalt thou be Heir in our Kingdom.”</i></i></i></p>	<p>III. Ve benimle [sonra] bir anlaşma yaptılar; Kalbime yazıldı, onu unutmamak için: "“Eğer Mısır'a inersen, Ve oradan bir İnci'yi getirirsen - "Denizin altındaki [İnci], Yüksek sesle tıslayan Yılan tarafından sıkıca (korunan) "[Sonra] cübbeni giyeceksin (yeniden) Ve onun üzerine uyan giysini, "Ve Kardeşinle, Bizim İkincimiz, Krallığımıza varis olacaksın."</p>
<p>IV. <i>“I left the East and went down With two Couriers [with me];” “<i>For the way was hard and dangerous, For I was young to tread it.” “<i>I traversed the borders of Maishan, The mart of the Eastern merchants,” “<i>And I reached the Land of Babel, And entered the walls of Sarbāg.” “<i>Down further I went into Egypt; And from me parted my escorts.”</i></i></i></i></i></p>	<p>IV. Doğudan ayrıldım ve aşağı indim İki Ulak ile [birlikte]; Çünkü yol zor ve tehlikeliydi, Çünkü onu yürümek için küçüktüm. Maishan sınırlarını geçtim, Doğu tüccarlarının çarşısı, Ve Babil diyarına ulaştım, Ve Sarbāg surları içerisine girdim. Daha aşağılara doğru Mısır'a gittim; Ve refakatçilerim benden ayrıldı.</p>
<p>V. <i>“Straightway I went to the Serpent;</i></p>	<p>V. Dosdoğru Yılan'a doğru gittim;</p>

<p><i>Near to his lodging I settled, "To take away my Pearl While he should sleep and should slumber." "Lone was I there, yea, all lonely; To my fellow-lodgers a stranger." "However I saw there a noble, From out of the Dawn-land my kinsman," "A young man fair and well favoured, Son of Grandees; he came and he joined me."</i></p>	<p>Onun meskenine yakın bir yere yerleştim, İncimi almak için O uyumalı ve uyuşuk olamlı iken Orada yalnızdım, evet, tamamen yalnızdım; (Yeni) ev sahiplerim için bir yabancı. Ancak orada bir asil gördüm, Doğu diyarından akrabam, Doğru ve sevilen bir genç adam, Asilzadenin oğlu; geldi ve bana katıldı.</p>
<p>VI. <i>"I made him my chosen companion, A comrade, for sharing my wares with." "He warned me against the Egyptians, 'Gainst mixing with the unclean ones." "For I had clothed me as they were, That they might not guess I had come" "From afar to take off the Pearl, And so rouse the Serpent against me."</i></p>	<p>VI. Onu seçilmiş yoldaşım yaptım, Bir yoldaş, eşyalarımı onunla paylaştığım. Beni Mısırlılara karşı uyardı, 'Kirli olanlara karışarak kazan (kamufle ol)'. Ben onlar gibi giyinmiş olduğum için, (Dışardan) geldiğimi tahmin etmeyebilirlerdi. İnciyi çıkarmak için uzaktan, Ve böylece Yılan bana karşı uyardı.</p>
<p>VII. <i>"But from some occasion or other They learned I was not of their country." "With their wiles they made my acquaintance; Yea, they gave me their victuals to eat." "I forgot that I was a King's son, And became a slave to their king." "I forgot all concerning the Pearl For which my Parents had sent me;" "And from the weight of their victuals I sank down into a deep sleep."</i></p>	<p>VII. Ama bazı durumlardan veya vesilelerden Kendi ülkelerinden olmadığımı öğrendiler. Cazibeleriyle tanıştırdılar beni; Evet, yiyeceklerini bana verdiler. Bir kralın oğlu olduğumu unuttum, Ve onların kralının kölesi oldum. İnci ile ilgili her şeyi unuttum Ailemin beni bunun için göndermiş olduğu; Ve onların yiyeceklerinin ağırlığından Derin bir uykuya daldım.</p>
<p>VIII. <i>"All this that now was befalling, My Parents perceived and were anxious." "It was then proclaimed in our Kingdom, That all should speed to our Gate" "Kings and Chieftains of Parthia, And of the East all the Princes." "And this is the counsel they came to: I should not be left down in Egypt." "And for me they wrote out a Letter; And to it each Noble his Name set:"</i></p>	<p>VIII. Şimdi başıma gelenlerin hepsini, Ebeveynim anladı ve endişelendi. Daha sonra Krallığımızda ilan edildi, Ki herkes Kapımıza doğru aceleyle gelmeli- Part kralları ve reisleri, Ve Doğu'nun tüm prensleri. Ve buyurdıkları öğüt şuydu: Mısır'da yalnız kalmamalıyım. Ve benim için bir Mektup yazdılar; Ve her Soylu ona imzasını attı:</p>
<p>IX. <i>"From Us – King of Kings, thy Father, And thy Mother, Queen of the Dawn-land, "And from Our Second, thy Brother – To thee, Son, down in Egypt, Our Greeting! "Up an arise from thy sleep, Give ear to the words of Our Letter!" "Remember that thou art a King's son; See whom thou hast served in thy slavedom."</i></p>	<p>IX. "Bizden - Kralların Kralı, Baban, Ve annen, Doğu Ülkesi'nin Kraliçesi, "Ve İkincimiz, Kardeşin - Sana, Oğlum, Mısır'a inen, Selamlar! "Uykundan bir uyan, Mektubumuzun sözlerine kulak ver! "Kralın oğlu olduğunu unutma;</p>

<p><i>“Bethink thyself of the Pearl For which thou didst journey to Egypt.”</i></p>	<p>Kölelik içerisinde kime hizmet ettiğini gör. Sadece İnci'yi düşün Ki onun için Mısır'a yolculuk yaptın.</p>
<p>X. <i>“Remember thy Glorious Robe, Thy Splendid Mantle remember,” “To put on and wear as adornment, When thy Name may be read in the Book of the Heroes,” “And with Our Successor, thy Brother, Thou mayest be Heir in Our Kingdom.” “My Letter was [surely] a Letter The King had sealed up with His Right Hand,” “Gainst the Children of Babel, the wicked, The tyrannical Daimons of Sarbäg.”</i></p>	<p>X. "Görkemli Cübbeni hatırla, Muhteşem giysini hatırla, "Bir ziynet olarak üzerine almak ve giymek için, Adın Kahramanlar Kitabında okunabildiğinde, "Ve Halefimiz kardeşinle birlikte, Krallığımızda varis olabilirsin." Mektubum [kesinlikle] bir Mektuptu Kral Sağ Eliyle mühürlemişti, 'Babil'in Çocuklarını, kötülerini reddet, Sarbäg'in zalim Şeytani Ruh'larını.</p>
<p>XI. <i>“It flew in the form of the Eagle, Of all the winged tribes the king-bird;” “It flew and alighted beside me, And turned into speech altogether.” “At its voice and the sound of its winging, I waked and arose from my deep sleep.” “Unto me I took it and kissed it; I loosed its seal and I read it.” “E'en as it stood in my heart writ, The words of my Letter were written.”</i></p>	<p>XI. O (mektup) Kartal şeklinde uçtu, Tüm kanatlı kral-kuş familyaları arasında; Uçtu ve yanıma kondu, Ve tamamen söze dönüştü. Ötüşü ve kanat çırpma sesiyle, Uyandım ve derin uykumdan kalktım. Onu alıp kucakladım ve öptüm; Mührünü çözdüm ve okudum. Tıpkı kalbime işlenmiş olarak durduğu gibi, Mektubumun sözleri yazılmıştı.</p>
<p>XII. <i>“I remembered that I was a King's son, And my rank did long for its nature.” “I bethought me again of the Pearl, For which I was sent down to Egypt.” “And I began [then] to charm him, The terrible loud-breathing Serpent.” “I lulled him to sleep and to slumber, Chanting o'er him the Name of my Father,” “The Name of our Second, [my Brother], And [Name] of my Mother, the East-Queen.”</i></p>	<p>XII. Bir kralın oğlu olduğumu hatırladım, Ve rütbem (özgüvenim) doğası gereği yükseldi. Yeniden İnci'yi düşündüm, Ki onun için Mısır'a gönderilmiştim. Ve [sonra] onu büyülemeye başladım, Korkunç ve yüksek sesle tıslayan Yılanı. Onu sakinleştirdim uyusun ve uyuşsun diye Üzerine Babamın ismini terennüm ederek, İkincimizin [Kardeşim'in] İsmi, Ve Doğu-Kraliçesi annemin [İsmi'ni].</p>
<p>XIII. <i>“And [thereon] I snatched up the Pearl, And turned to the House of my Father.” “Their filthy and unclean garments I stripped off and left in their country.” “To the way that I came I betook me, To the Light of our Home, to the Dawn-land.” “On the road I found [there] before me, My Letter that had aroused me “ “As with its voice it had roused me, So now with its light it did lead me”</i></p>	<p>XIII. Ve [sonrasında] İnci'yi kaptım, Ve Babamın Evi'ne döndüm. Onların (Mısırlıların) Pis ve kirli giysilerini Çıkardım ve onların ülkesinden ayırdım. (Daha önce) geldiğim yola geri koyuldum, Evimizin Işığna, Doğu topraklarına. Yolda [orada] önümde (klavuz olarak) buldum, Beni (bellek yitiminden) uyandıran Mektubumu Beni sesiyle uyandırmış olduğu gibi Şimdi de ışığıyla bana yol gösterdi –</p>
<p>XIV.</p>	<p>XIV.</p>

<p><i>“On fabric of silk, in letter of red [?], With shining appearance before me [?],”</i> <i>“Encouraging me with its guidance, With its love it was drawing me onward.”</i> <i>“I went forth; through Sarbāg I passed; I left Babel-land on my left hand;”</i> <i>“And I reached unto Maishan the Great, The meeting-place of the merchants,”</i> <i>“That lieth hard by the Sea-shore.”</i></p>	<p>İpek kumaş üzerine, kırmızı harflerle [?], Önümde parlayan bir görünümle [?], Beni rehberliğiyle cesaretlendiren, Aşkıyla beni ileriye doğru çekiyordu. İlerledim; Sarbag'ın içerisinde geçtim; Babil diyarını sol yanımda bıraktım; Ve Büyük Maişan'a ulaştım, Tüccarların buluşma yerine, Ki o, deniz kıyısına bitişik uzanıyor.</p>
<p>XV. <i>“My Glorious Robe that I'd stripped off, And my Mantle with which it was covered,”</i> <i>“Down from the Heights of Hyrcania, Thither my Parents did send me,”</i> <i>“By the hands of their Treasure-dispensers Who trustworthy were with it trusted.”</i> <i>“Without my recalling its fashion, – In the House of my Father my childhood had left it,”</i> <i>“At once, as soon as I saw it, The Glory looked like my own self.”</i></p>	<p>XV. Üzerimden çıkarmış olduğum Görkemli Cübbemi, Ve (daha önce) örtmüş olduğum muhteşem giysimi Hirkanya Tepelerinden aşağıya, Ki ebeveynim oradan beni gönderdi, Hazine dağıtıcılarının elleriyle Güvenilir olanlar onunla güvenilirildi. Modasını hatırlamadan, - Babamın Evi'nde çocukluğum onu terk etmişti,- Bir anda, onu (ruhani ben) görür görmez, Görkem benim kendi benliğime benziyordu.</p>
<p>XVI. <i>“I saw it in all of me, And saw me all in [all of] it,”</i> <i>“That we were twain in distinction, And yet again one in one likeness.”</i> <i>“I saw, too, the Treasurers also, Who unto me had down-brought it,”</i> <i>“Were twain [and yet] of one likeness; For one Sign of the King was upon them”</i> <i>“Who through them restored me the Glory, The Pledge of my Kingship [?].”</i></p>	<p>XVI. Onun (görkemini) tamamını kendimde gördüm Ve kendimi [tamamen] onda gördüm, Ki farklılıkta biz iki kişiydik, Ama yine de benzerlikte tektik. Hazineci ve dağcıları da gördüm, Bana onu (görkemi) indirmiş olan, İkiz idiler [ve henüz] bir surette; Kralın bir İşareti üzerlerindeydi - Onlar aracılığıyla görkem (nur) beni ihya etti, Krallığının Aşkın Simgesi [?].</p>
<p>XVII. <i>“The Glorious Robe all-bespangled With sparkling splendour of colours:”</i> <i>“With Gold and also with Beryls, Chalcedonies, iris-hued [Opals?],”</i> <i>“With Sardis of varying colours. To match its grandeur [?], moreover, it had been completed:”</i> <i>“With adamantine jewels All of its seams were off-fastened.”</i> <i>“[Moreover] the King of Kings' Image Was depicted entirely all o'er it;”</i> <i>“And as with Sapphires above Was it wrought in a motley of colour.”</i></p>	<p>XVII. Görkemli Giysi tamamen süslenmiş Işıltılı renklerin ihtişamıyla: Altın ve de Beril (yeşilimsi mavi ton) ile, Kalsedonlar, iris renginde [Opaller?] (ile), Farklı renklerde Kuvars taşı ile. Azametiyle eşleşmesi için [?] Üstelik kusursuzdu: Kopmayan mücevherler ile Tüm dikişleri atılmıştı (dikilmişti). [Ayrıca] Kralların Kralı İmajı Her şeyiyle tasvir edilmişti; Ve yukarıdaki Gök yakutlarda olduğu gibi Rengârenk bir şekilde işlenmişti?</p>
<p>XVIII. <i>“I saw that moreover all o'er it The motions of Gnosis abounding;”</i> <i>“I saw it further was making Ready as though for to speak.”</i></p>	<p>XVIII. Dahası onun tamamını gördüm Gnosis imaları bolca; Ben onun daha fazlasını yaptığımı</p>

<p>"I heard the sound of its Music Which it whispered as it descended [?]:" "Behold him the active in deeds! For whom I was reared with my Father;" "I too have felt in myself How that with his works waxed my stature."</p>	<p>Sanki konuşmaya hazırmış gibi. Müziğinin sesini duydum Ki gökten iner gibi fısıldadığımı [?]: "Eylemlerde onun aktif olduğuna bakan! Ki Babam tarafından onun için yetiştirildim; "Ben de kendimde hissettim Onun eserleriyle benim endamım nasıl da cilalandı."</p>
<p>XIX. "And [now] with its Kingly motions Was it pouring itself out towards me," "And made haste in the hands of its Givers, That I might [take and] receive it." "And me, too, my love urged forward To run for to meet it, to take it." "And I stretched myself forth to receive it; With its beauty of colour I decked me," "And my Mantle of sparkling colours I wrapped entirely all o'er me."</p>	<p>XIX. Ve [şimdi] Kral gibi hareketleri ile Bana doğru kendisi akıyordu, Ve onun Bahşedicilerinin elinde acele etti, Onu [yakalayıp] alabilmem için. Ve beni de, aşkım ileri sürdü Ona kavuşmak, onu almak üzere koşmak için. Ve onu kapmak ileriye doğru uzandım; Renginın güzelliğiyle kendimi süsledim, Ve parlak muhteşem giysimi Tamamen üzerime çektim.</p>
<p>XX. "I clothed me therewith, and ascended To the Gate of Greeting and Homage." "I bowed my head and did homage To the Glory of Him who had sent it," "Whose commands I [now] had accomplished, And who had, too, done what He'd promised." "[And there] at the Gate of His House-sons I mingled myself with His Princes;" "For He had received me with gladness, And I was with Him in His Kingdom;"</p>	<p>XX. Onunla giyindim ve yükseldim. Selam ve Saygı Kapısına doğru. Başımı eğdim ve saygı gösterdim Onu gönderenin şanına, Kimin emirlerini [şimdi] yerine getirdim, Ve kim de O'nun vaat ettiğini yapmıştı. [Ve orada] Kendi Evinin-OğullarıKapısında O'nun Prenslere arasına karıştım; Beni memnuniyetle kabul etmiş olduğu için, Ve ben O'nun Krallığında O'nunla beraber olduğum için;</p>
<p>XXI. "To whom the whole of His Servants With sweet-sounding voices sing praises." "He had promised that with him to the Court Of the King of Kings I should speed," "And taking with me my Pearl Should with him be seen by our King." "The Hymn of Judas Thomas the Apostle, which he spake in prison, is ended."</p>	<p>XXI. Bütün kulları O'na Kulağa hoş gelen seslerle övgüler diziyorlardı. Kendi kendine söz vermişti ki mahkemeye. Kralların Kralının, acele etmeliyim, Ve İncimi yanıma alarak Onunla birlikte Kralımız tarafından görülmeliyim. Havari Yahuda Thomas'ın İlahisi, Ki hapishanede söylediği, sona erdi.</p>

3. İnci Hikâyesinin Kısa Bir Şerhi

İnci İlahisi Aşakanilerin genç bir şehzadesinin karanlıklar ülkesine rüyada yaptığı yolculuğu hikâye eder. Şehzademiz karanlık diyarda aslımı unuttur ve sonunda *içsel bir ses* onu uyandırır. Uyandıktan sonra incileri toplar ve anavatana döner. Bu irfani yolculuk birçok edebi metinde görülür. Part ya da antik Horasan'ın onda kutsal irfani vatan olarak belirlediği bu ilahinin özetle şerhi şöyle yapılabilir:

"هنگامی که کودکی خردسال بودم"

Küçük bir çocuk olduğumda: Maddi dünyada herhangi bir deneyime sahip olmadığım başlangıç zamanlarında (mebde) veya insani bedensel bir varoluşa, fiziksel dünyanın esaretine ve bu esaretten kurtuluşa götüren herhangi bir irfani-gnostik bilgi ve tecrübeye sahip olmadığım acemi çocukluk döneminde ya da fiziki dünyanın cazibeleri ve cinsel çekim gücünün manyetik alanına henüz ayak basmamış masum ve günahsız bir çocuk iken,

"و در سرزمینام در خان و مان پدری می‌زیستم"

Vatanımda, babamın sarayında ve ailem içerisinde yaşıyordum: Ruhun anavatanı olan ışıklar ülkesinde, acı ve ıstıraptan arınık olan cennette, melekût âleminde, Nuru'l-Envar'ın görkemli konağında, ruhani kardeşlerim arasında yaşıyordum.

"پدر و مادر توشه‌ای همراهم کردند و از خراسان"

Baba ve annem beni azık çantasıyla birlikte Horasandan: Ruhani babam olan ışıklar ülkesinin padişahı, Nuru'l-Envar, Tanrı, Allah ve ilk akıl ya da insani türün ilk örneği olan Kutsal Ruh veya Cebrail beni nefis-i natika, faravahr, tanrısal ruhla donatarak, kötücül potansiyelle baş edecek irade ve iyilik potansiyeli azığı ile güneşler doğuran Horasan ya da ışığın ve nurun kaynağından,

"به دور دست‌هایم فرستادند"

Beni uzaklara gönderdiler: Uzaklara, sürgün diyarına, karanlık Batı'ya, Güneşin battığı ve ışığın söndüğü (nurun tamisun) maddi âlemin soğuk ve ıstıraplı ortamına, halkı zalim olan karyeye (şehir), dar ve karanlık cehennem olan dünyaya, kafes hükmündeki bedene gönderdiler.

"از خزاین بر ایام بار و بنه‌ای بستند"

Beni hazinelerle donattılar: Maddi dünyada ihtiyaç duyabileceğim akıl, duygu, kalp ve beyin yetenekler ve potansiyellerle beni donattılar.

"زر از سرزمین ابرشهر و سیم از غزنه‌ی بزرگ"

"یاقوت از هند و عقیق از کوشان"

Beth-Ellaya Ülkesinden Altın, Büyük Gazak'tan gümüş, Hindistandan yakut, Kuşan'dan akik: Metafizik ışıklar ülkesi olan manevi Doğu coğrafyasının bütün katmanlarında ya da varlık veya nur hiyerarşisinin her mertebesinde farklı formlar ve suretler ya da potansiyellerle (donattılar).

"با من پیمان بستند و گفتند:"

Benden söz aldılar ve şöyle dediler: Benden ezeli misakı ve elest bezmini aldılar veya benimle yaratılış sözleşmesi yaptılar ve bana şöyle vahyettiler:

"اگر به جانب مصر سرازیر شوی"

Eğer Mısır'a inersen: Eğer alçak ve karanlık ülke, halkı zalim olan şehir, Batı sürgün diyarına inersen,

"و از آنجا مرواریدی بیآوری"

Ve oradan inciye getirirsen: ve dünya hapisanesinde acı çeken, beden kafesinde çırpınan ilahi ışığı, karanlıkların ve hastalıkların kaynağı olan bedene kilitli *nefs-i natıka*yı kurtarır ve böylece erdemli bir hayat mücadelesini sembolize eden inciye dönersen,

"که به دریا نزد ازدهایی دمان است"

Ki denizde korkunç ejderhanın kontrolündedir: Elde etmen için görevlendirildiğin bu inci, denizde yani batmaya ve boğulmaya müsait olan maddi dünya atmosferinde, beden kafesi ya da kötücül potansiyel olan şeytani tuzaklar, albeniler ve cazibelerle kuşatılıdır.

"آن‌گاه بار دیگر جامه‌ی درخشان و جواهرنشان خواهی پوشید"

O vakit bir kere daha görkemli ve mücevherlerle süslü cübbeyi giyersin: Eğer inciye elde ederek vatana dönüş başarısını gösterirsen, daha önce sahip olduğun nurani, ışıltılı, ruhani ve melekûti surete bürünür, sürekli bozulmaya ve tahrip olmaya karşı savunmasız pis ve çirkin bedensel formdan kurtulursun.

"و با برادرت وارث سرزمین پادشاهی ما خواهی شد."

Ve kardeşinle bizim kraliyet ülkesine varis olursun: Göksel ikizin, gerçek Ben'in, ruhani arketipin veya kutsal ruhunla ışıklar ülkesine, melekût âlemine, manevi Doğu coğrafyasının varisi olursun.

"من ترک خراسان کردم"

Ben Horasan'dan ayrıldım: Ben güneşler doğuran ülkeden, güneş şehri olan Horasan'dan, melekût âleminden ayrıldım,

"به همراه دو راهنما از مرز میشان گذشتم"

İki rehberle birlikte Mişan sınırını geçtim: İki yol gösterici olan akıl ve kalple, ya da Ameşaspenta ve Yazata ile veya ruhani suretlerle birlikte varlık hiyerarşisi ya da nur mertebelerini bir bir aşarak aşağılara doğru indim.

"و به بابل در آمدم"

Babil'e ulaştım: Varlık ve nur mertebelerinin daha alt bölgelerinden birine ulaştım.

"ساربوگ را پشت سر نهادم"

Sarbug'u geride bıraktım: Varlık ya da nur mertebelerinin bir sonraki alt mertebesini geride bıraktım.

"و رفتم تا به مصر رسیدم"

Ve Mısır'a ulaşıncaya kadar yol aldım: Nurun battığı karanlık âlem, halkı zalim şehir, acı ve ıstırapın kaynağı, savaşların ve tecavüzlerin merhametsiz meydanı olan maddi âleme yani dünyaya ulaşıncaya kadar nur mertebelerinin tamamını aşarak aşağılara doğru indim.

"همراهانم از من جدا شدند"

Benimle birlikte olanlar ayrıldılar: Ruhani âlemden maddi âleme yaptığım yolculukta bana eşlik eden rehberlerim ya da ameşaspenta ve yazatalar veya iki ruhani-melekuti suret maddi âleme inince ait olmadıkları yere ayak basamadı ve kayboldular.

"من به نزد اژدها رفتم و نزدیک جایگاهاش منزل گزیدم"

Ben ejderhannın yakınına gittim ve ikamet ettiği yerin yakınlarına yerleştim: Deniz ile sembolize edilen dünyaya, ejderha ile sembolize edilen şeytana veya tuzaklarla dolu korkunç riskler ve tehlikelerle sembolize edilen ejderhaya komşu, konfor ve cazibelerin merkezi olan kervansaray veya hanla sembolize edilen beden kafesine yerleştim,

"تا چون به خواب رود"

Ta ki yatınca: Gafil düşünce, riyazetle şeytani ve negatif potansiyel güçler pasifize edilince,

"مروارید را از او برابیم"

Ondan inciye alabileyim: Şeytani güçlerle ya da cazibelerin albenisinin çekim gücü ve manyetik alanından veya beden kafesinin içerisindeki mahpus inciye kurtarabileyim.

"تنها و بی‌کس و غریب بودم"

Yalnız, kimsesiz ve garip idim: Anavatanım olan nurlar ülkesinden uzak bu maddi dünyanın karanlık sürgününde yalnız başıma, sahipsiz ve aşına olmadığım bir gurbet yaşıyordum.

"هم‌نژادی آزاده از خراسان آنجا دیدم"

Horasanlı özgür bir hemşeriye rastladım: Güneş şehri ya da nurani âlemden benim gibi Mısır'a gelmiş ve muhtemelen riyazet yoluyla esaretten kurtulmuş bir hemşeri gördüm,

"او خواست که از مصریان ناپاک بپرهیزم"

Kirli Mışlılardan kaçınmamı istedi: Maddenin ağırlık ve bağımlılıklarına boğuldukları için kirlenmiş Mısırlılardan ya da dünyanın cezazap ve fettan albenilerine dalmış, zalim ve gaddar günahkâr insanlarından uzak durmamı istedi.

"مصریان به من غذایی دادند"

Mısırlılar bana bazı yiyecekler verdiler: Dünyadaki insanlar bana maddi ve cismani lezzetler takdim ettiler,

"و من فراموش کردم که شاهزاده‌ای هستم"

Ve şehzade olduğumu umuttum: Nurlar âleminin varisi olduğumu, Tanrı'nın elçisi ve halifesi olduğumu unutarak gaflete, derin bir uykuya, bir sarhoşluk haline girerek bellek yitimine uğradım,

"و فراموش کردم مرواریدی را که در پی آن آمده بودم"

Ve peşinde olduğum inciye unuttum: Nefs-i natika, ilahi ruh, tanrısal ışık parçası, Nuru'l-Envar'ın beden kafesinde kilitli nur parçası, fravahr ve aynı zamanda erdemli eylemleri sembolize eden inciye ele geçirme vazifesini unuttum,

"به خواب ژرف فرو شدم"

Derin bir uykuya daldım: Ashımı, kimliğimi, anavatanımı, vazifemi, yaradılış gayemi, gurbet diyarına gönderilme maksadımı unutarak ve kokunç bir bellek yitimine uğrayarak dünyevi albenilerin sarhoş edici, sersemletici albenisine kapıldım.

"پدر و مادرم غمگین شدند"

Babam ve annem üzüldü: Baba ile sembolize edilen Tanrı ve anne ile sembolize edilen insani türün babası (rabu'n-Nav'-arketip) olan Kutsal ruh veya Cebrail ya da ilk akıl düştüğüm gafletten dolayı üzüldüler.

"پس از همه کمک خواستند تا راهی بیابند"

Bu yüzden bir çare bulmak için herkesten yardım istediler: Melekût âleminin hiyerarşik bilgeliğine dayalı istişare mekanizmasını işe koşturarak ve herkesin kendisine düşen vazifeyi yerine getirmesini irade ederek insanlığa önemli problemleri çözüme kavuşturmada istişare yolunu öğütler nitelikte etraflarında bulunan melekuti varlıklardan destek talep ettiler.

"و نامه‌ای نوشتند"

Ve bir mektup yazdılar: Müjde ve uyarı içerikli bir mesaj ya da bir vahiy gönderdiler.

"که شاه با دست راست خود مهر کرده بود"

Ki Padişah sağ eliyle mühürlemişti: Tanrı en isabetli olan yolu gösterecek bir mesaj ve hayra-bereketeye vesile olacak bir vahiy onaylamıştı.

"تا حفظ شود از نابه‌کاران و از دیوهای پتیاره"

Ta ki kötülerden ve şeytanlardan korunaklı kalsın: Tanrısal mesajın bidat, hurafe ve batıl inançlardan, insan müdahalelerinden ve uydurmalarından mahfuz kalmasını sağlamak amacıyla güçlü bir biçimde koruma altına almak üzere sağ eliyle mühürlemişti.

"آن نامه چون عقابی پر کشید"

O mektup bir kartal gibi kanatlandı: Işıklar ülkesi Doğu yakadan gelen tanrısal mesaj veya vahiy, bir kartal gibi hızlı, seri, hedefine odaklı ve şaşmaz bir isabetle harekete geçti.

"در کنار من نشست و به گفتار آمد"

Kenarıma kondu ve söze dönüştü: Tanrısal mesaj bana ulaştı ve içeriği lafza dönüştü.

"از آواز او بیدار شدم و نامه را بوسیدم"

Onun sesiyle uyandım ve mektubu öptüm: Simurg'un çığlığı ya da Cebrail'in kanat sesi gibi derin maddi dünyanın gafletinden uyandırıcı vahyin etkisiyle kendime geldim ve ilahi mesajı kutsadım.

"به یاد آوردم مروارید را"

İnciyi hatırladım: Bellek yitimi ya da hafıza kaybından sonra vazifem olan ilahi ışığı beden kafesinden kurtarma ya da erdemleri sembolize eden inciyi kurtarma vazifesini hatırladım.

"پس ازدها را افسون کردم"

Sonra ejderhayı büyüledim: Uyandıktan sonra riyazet yolunu seçerek nefis-i emmare veya şeytani etkisiz hale getirdim, ölmeden önce ölererek, asketik yolla iç kurbanımı keserek, insan-ı kâmile dönüşerek maddi âlemin tuzaklarını boşa çıkardım.

"با نام پدر و برادر و مادرم بانوی خراسان"

Babamın ismiyle, güneşler doğuran Horasan kraliçesi annemin ismini anarak: Kutsal sözlerle, irfani görüşlerle, Allah'ın adını zikrederek (besmele çekerek) ve Kutsal ruh, Cebrail, ilk akıl veya içimdeki Tanrısal ruhun desteğiyle,

"سپس مروارید را بر بوم تا به خانه باز آیم"

Sonra eve dönmek için inciyi ele geçirdim: Allah'ın adıyla ve Kutsal ruhun yardımıyla şeytani ya da nefis-i emmareyi pasifize ettikten sonra tanrısal ışık parçasını veya inci gibi eylemlerle anavatana dönüş-yükseliş yolculuğuna çıktım.

"و نامه همچنان که مرا بیدار کرده بود"

Ve tıpkı mektubun beni uyandırdığı gibi: Tıpkı ilahi mesajda ya da vahyin içeriğinde vaat edildiği gibi,

"چونان فروغی راهام را روشن می کرد"

Öyle bir ışıltı yolunu aydınlatıyordu ki: Öyle bir bilinç ve farkındalık düzeyine ulaşmış ve öyle bir manevi-ruhani yetkinlik elde etmişim ki,

"آن گاه جامه‌ی تابناکی که پوشیده بودم می درخشید"

Giymiş olduğum ışıltılı cübbe parlıyordu: Artık maddi dünyanın hantal ve ağır prangalarından, kan-et-irinden müteşekkil olan bedenim sınırlılık ve bağımlılıklarından kurtulup nurani bir surete bürünmüştüm.

"نقش شاهنشاه بر آن بود"

Kralların kralının damgası üzerindediydi: Görkemli cübbe olan nurani suretime ilahi damga basılıydı ve alınlarda secde izi bulunan ya da ilahi karizmaya sahip *hurra* sahibi peygamberşah ya da insan-ı kâmilin celali nurla damgalanmıştı.

"مانند یاقوت می نمود"

Yakut gibi görünüyordu: Nurani sureti andıran ışıltılı cübbe, saf nurun ışıltısıyla yakutu andırıyordu.

Sonuç

İnci İlahisi bu dünyada gurbet yaşayan insanın varlık sancıklarına ayna tutan kadim bir örnektir. Her zaman daha üstün bir mekân arayışında olan insanın hastalık ve ölümden uzak bir “ideal yer” peşine düşmesi, muhtemelen sahip olduğu sayısız özlemlerini gerçekleştirmeye yetmeyen sınırlı bir zaman ve mekânla kuşatılı olmasından kaynaklanmıştır. Zaman ve mekânla sınırlı olan bu dünyayı sonsuz ve sınırsız ruhuna ve hayal gücüne layık bir mekân olarak görmeyen insanın arayışı ve isyanı onu ölümsüz eserler vermeye sürüklemiştir. İnsanın fiziğe karşı başlattığı bu isyan onu metafiziğe yönlendirmiş, bir köken ve asalet mücadelesi başlatmasına yol açmıştır. Bu arayış ve mücadelenin feryatları sanat, müzik, resim, edebiyat, şiir, nesir, irfan, din gibi sayısız araçlarla ölümsüz hale gelmiştir. İnci İlahisi bu insani varoluş sancısı ve trajedyasının bir dışa vurumu olarak görülebilir. Bu ilahide, insanın kendisine layık olacak olan bir kalıcı ve ölümsüz mekân arayışı diğer bir ifadeyle insanın metafizik aşkının en çarpıcı antik örneklerinden birinin tazahür ettiği görülmektedir.

Kaynakça

- Amuzgar, J. (1342). *Ardavirafname Ya Biheşt ve Duzeh der Ayin-i Mezdiyesna*. Meşhed.
- Amuzgar, J. ve Tefezzuli, A. (1389). *Zebân-i Pehlevî*. Tahran: İntişârât-i Muin.
- Corbin, H. (1391). *İslam-i İnan: Çeşmendâze-yi Felsefi ve Manevî*. (Seyyid Ziyauddin Dehşir, Çev.) (1. bs.). Tahran: İntişârât-i Sofya.
- Drower, E. S. (1954). *Hibil-Ziwa and the Parthian Prince*. *Journal of Research in Atmospheric Science (JRAS)*, 152-156.
- Eliade, M. (2007). *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi*. (Ali Berktaş, Çev.). İstanbul: Kabalcı yay.
- Gershevitch, İ. (1378). *Edebiyât-i Devran-i İnan-i Bastân*. (Y. Mansurî, Çev.) (1. bs.). Tahran: İntişârât-i Fravahar.
- Gershevitch, İ. (1954). *A Parthian Title in the Hymn of the Soul*. *Journal of Research in Atmospheric Science (JRAS)*, 152-156.
- Halilî, E. H. Ş. (1388). *Şerh-i Ber Risâle-i Akl-i Surh-i Sühreverdî*. *Bunyah-i Mevlana*.
- Han J.W. Drivers. (1966). *Bardaisan of Edessa*. Assen.
- https://fa.wikipedia.org/wiki/%D9%85%DB%8C%D9%86%D9%88%DB%8C_%D8%AE%D8%B1%D8%AF#cite_note-%D8%AA%D9%81%D8%B6%D9%84%DB%8C_%DB%B1%DB%B9%DB%B8-1. (t.y.).
- İbn Sinâ ve İbn Tufeyl. (2013). *Hay b. Yakzan: Ruhun Uyanışı*. (Y. Ö. Özburun, Ş. Yalçın, O. Düz ve D. Örs, Çev.) (8. bs.). İstanbul: İnsan yay.
- İbn Sinâ ve İbn Tufeyl. (2014). *Hay bin Yakzan*. (Ş. Yaltkaya ve B. Reşid, Çev.) (11. bs.). İstanbul: Yapı Kredi yay.
- İbn-i Sînâ. (1400). *Hay bin Yakzan. Resâilu İbn-i Sînâ içinde*. Kum: İntişârât-i Bîdar.
- Kuhken, R. (1390). *Akl-ı Surh* (1. bs.). Tahran: *Mi-üessese-i Pejuheşi-yi Hikmet ve Felsefe-yi İnan ve Müessese-yi Mutalaat-i İslami-yi Danişgah-i Azad-i Berlin*.
- Lakiroğlu, M. H. (t.y.). *İlahi Komedyâ*. DİA.
- Macuch, R. (1986). *Greek and Oriental Sources of Avicenna's and Sohrawardi's Theosophies* (ss. 9-22). *Graeco-Arabica II (A'diethnes synedrio hellenoarabikōn spoudōn)*, sunulmuş bildiri, Athens.

- Meçin, B. A. (2014). Sühreverdî'nin Akl-ı Surh, Kıssatü'l-Ğurbeti'l-Ğarbiyye ve Âvâz-i Per-i Cibrîl İsimli Sembolik Hikâyelerinin Tahlîli. (Yayımlanmamış yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Meçin, B. A. (2022). Sühreverdî'nin İrfanî Risâlelerinde Misâl Âlemi Sembolü. Marifetname, 9(1), 245-269.
- Meçin, M. M. (2019). Din ve Yorum Bağlamında Tenzil ve Te'vil. İslam ve Yorum III – Uluslararası Sempozyum içinde . Malatya.
- Meshcherskaa, E. N. (1990). Deaniya Iudy Fomy. Moscow.
- Meşkur, M. C. (1378). Kendir Ya Tansar. Name-yi Bastan.
- Mokri, M. (1960). Le symbole de la perle dans le folklore persan et chez les Kurdes fidèles de Vérité (Ahl-e Haqq). JA 248/249, 463-481.
- Neddaf, V. (2012). Mefhum-i Hired der Pazend-i Minu-yi Hired. Mecelle-yi İrfaniyat der Edeb-i Farisi, (8), 109-120.
https://fa.wikipedia.org/wiki/%D9%85%DB%8C%D9%86%D9%88%DB%8C_%D8%AE%D8%B1%D8%AF#cite_note-%D8%AA%D9%81%D8%B6%D9%84%DB%8C_%DB%B1%DB%B9%DB%B8-1 adresinden erişildi.
- Parpola, S. (2001). Mesopotamian Precursors of the Hymn of the Pearl. R. M. Whiting, ed., Mythology and Mythologies içinde (ss. 81-93). Melammu Symposia II, sunulmuş bildiri, Helsinki.
- Poirier, P. H. (1981). L'hymne de la perle des actes de Thomas. Introduction, Texte-Traduction, Commentaire. Louvain-la-Neuve.
- Purnamdariyân, T. (1390a). Remz ve Dastanhâ-yı Remzî der Edebi-i Farsi (8. bs.). Tahran: İntişârât-i Sohan.
- Purnamdariyân, T. (1390b). Akl-ı Surh: Şerh ve Te'vil-i Dastanhâ-yı Remzî-yi Sühreverdî (1. bs.). Tahran: İntişârât-i Sohan.
- Russel, J. R. (1998). A Manichaean Apostolic Mission to Armenia? (ss. 21-26). Proceedings of the Third European Conference of Iranian Studies, Part I: Old and Middle Iranian Studies, sunulmuş bildiri, Wiesbaden.
- Russel, J. R. (1999). The Lost Epic of Tigran: A Reconstruction Based upon the Fragments. UCLA conference on Edessa and Tigranakert içinde . Los Angeles.
- Russell, J. R. (2022, 10 Mayıs). Hymn of the Pearl. Encyclopaedia Iranica Online. https://referenceworks.brillonline.com/entries/encyclopaedia-iranica-online/inci-ilahisi-COM_3296?lang=tr adresinden erişildi.
- Sühreverdî. (1375a). Fî Hakîkati'l Aşk. Mecmua-yi Musannefât içinde (2. bs., C. 3). Tahran: İntişârât-i Muessese-i Mutalaat ve Tahkikat-i Ferhengi.
- Sühreverdî. (1375b). Âvâz-i Per-i Cibrîl. Mecmua-yi Musannefât-i Şeyh-i İshrâk içinde (2. bs., C. 3). Tahran: İntişârât-i Muessese-i Mutalaat ve Tahkikat-i Ferhengi.
- Sühreverdî. (1375c). Kıssatü'l Ğurbeti'l Ğarbiyye,. Mecmua-yi Musannefât içinde (2. bs., C. 2). Tahran: İntişârât-i Muessese-i Mutalaat ve Tahkikat-i Ferhengi.
- Sühreverdî. (1375d). Akl-ı Surh. Mecmua-yi Musannefât içinde (2. bs., C. 3). Tahran: İntişârât-i Muessese-i Mutalaat ve Tahkikat-i Ferhengi.
- Tefezzuli, A. (1378). Tarih-i Edebiyat-i İnan Piş ez İslam (3. bs.). Tahran: İntişârât-i Sohan.
- Tefezzuli, A. (1391). Minu-yi Hired (5. bs.). Tahran: İntişârât-i Tus.
- Tusi, H. N. (1375). Şerhu İşârat ve't-Tenbîhât (1. bs.). Kum: Neşru'l Belaga.
- Uşiderî, C. (1370). Danışname-yi Mazdayesna (5. bs.). Tahran: Neşr-i Merkez.
- Widengren, G. (1390). Mani ve Tâlimât-i U. (N. S. İsfahani, Çev.). Tahran: İntişârât-i Perçem.

Yıldırım, N. (2009). Ardavirafname ve İlahi Komedyâ. *Doğu Araştırmaları*, (4), 5-18.

Yıldırım, N. (Çev.). (2011). *Ardâvirafnâme* (1. bs.). İstanbul: Pinhan.